

Türkiyat Mecmuası Journal of Turkology

Anma Yazısı | In Memoriam

🔓 Açık Erişim | Open Access

Türkiyat Enstitüsü Horhor'a Taşınma Hatırası

A Memory of the Research Institute of Turkology's Move to Horhor

Musa Duman¹

¹ Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

1980'li yılların sonları... İstanbul'a geledi beş yıl olmuş, Yeni Türk Dili alanında yüksek lisansı bitirmiş ve Hayati Develi ile birlikte aynı anabilim dalında araştırma görevlisi olarak çalışıyordum. O yıllarda tez hocamız Prof. Dr. Mertol Tulum ile birlikte Muharrem Ergin, Necmettin Hacıeminoğlu, Ömer Faruk Akün Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün büyük hocalarıydı. Aynı zamanlarda öğrendik ki hocamız Türkiyat Enstitüsüne müdür olarak atanmış. Türkiyat Enstitüsü için Horhor'da yeni bina yapıldığını, Enstitünün oraya taşınacağını Muharrem Hoca'dan bölüm toplantılarında duymuşluğumuz var idi. O zamanlar hocalarımızın ilgisi ve kuruluş amacı dolayısıyla bizler Enstitüyü Türk Dili ve Edebiyatı Bölümüne bağlı bir akademik birim olarak algılıyorduk. Hocamız müdür olarak atanınca doğal olarak biz asistanların da Enstitüye olan ilgisi arttı.

1980'li yılların sonlarında da Enstitü bugünkü gibi Hasan Paşa Medresesi'nde idi. O zamanlar Enstitüde bir müdür ve bir de memur hanım vardı. Hoca vaktini Enstitüde geçirmeye başladığı için bizler de daha sık oraya girip çıkmaya başlamıştık. Pek bir gelen giden görmüyorduk, memur hanımın canı sıkılıyor olmalıydı ki oraya her gidişimizde neredeyse bizi esir alırdı desem yeridir. Çok geçmeden Horhor'daki binanın bittiğini, Enstitünün taşınacağını, bunun için ders döneminin bitmesinin beklendiğini öğrendik.

Taşınma vakti yaklaşınca Mertol Hoca, Bölümümüzün asistanları Yekta Saraç, Fatih Andı, Hayati Develi, Özcan Tabaklar ve benden oluşan bir heyet kurup taşıma işiyle görevlendirdi. Ama Bölümdeki işlerimizi de aksatmadan bu işi yapmamız gerektiği tembihlendi. Bugün taşıma firmalarının yaptığı işi bütünüyle bizim bu heyet yapmakla görevlendirilmişti. Taşınma işini, heyetin içinden, Hoca'nın asistanları olmamız hasebiyle Hayati ve ben üstlenmiş gibiydik. Kitaplar kayıt defterlerinden kontrol edilerek karton kutulara üzerine hangi numaraların bulunduğu yazılarak yerleştirilecek. Kutular bu kayıt numaralarına göre dizilecek, kitap dolapları raflarıyla beraber bütün olarak belli bir düzenle sıralanacak ve taşımaya hazır duruma getirilecekti. Bu şekilde hazırlık tamamlanınca, bir hafta sonu Horhor'daki yeni yere taşımak üzere plan yapıldı ve o gün

“ Atıf | Citation: Duman, Musa. "A Memory of the Research Institute of Turkology's Move to Horhor". *Türkiyat Mecmuası-Journal of Turkology*, 35, Özel Sayı (2025): 1-3. <https://doi.org/10.26650/iuturkiyat.0002503>

© This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

© 2025. Duman, M.

✉ Sorumlu Yazar | Corresponding author: Musa Duman mduman@fsm.edu.tr

uygun kıyafetle sabah erken bir saatte gelmemiz kararlaştırıldı. Hoca, Doğu Dilleri Bölümünde Arapça hocası merhum Zülfikar Tüccarlara ait bir kamyonun olduğunu öğrenmiş, ondan rica etti ve Zülfikar Ağabey de kamyonla geldi. Başımızda Hoca'mız olmak üzere taşınma için ekip hazır olduk. Taşıma ve yükleme işi akşama doğru tamamlandı. Aynı yükün bir de indirilip yerleştirilmesi gerekiyordu. Taşıma sırasında bazı arkadaşlarımızın pantolon ve gömleklerinde yırtılmalar olmuştu. Bu durum, zaman zaman aramızda şakalaşmalara sebep olan bir hatıra olarak kaldı.

Yeni bina tamamen boş olduğu için zemin kat, planlı yerleştirme öncesi için uygun büyüklükte ve durumda idi. Tüm kitap kolilerini ve dolapları yine belli düzen içinde bu zemin kata, sonra planlı yerleştirmek için depolamış olduk. Bir de Türk Dil Kurumu mobilyalarını yenilemiş, çelik dolap ve masaları da Türkiye'ye hibe etmişti, Mertol Hoca'nın TDK Bilim Kurulu üyesi olması bunda etkili olmuş olmalıydı. Bu çelik eşyalar diğer ahşaplardan daha da ağırdı. Bu eşyalar arasında 15-20 kişilik ahşap bir toplantı masası da vardı. Bu dikkörtgen ahşap masanın uzun yıllar müdür odasında toplantılar için kullanıldığını hatırlıyorum.

Eşyalar Horhor'a indirilmişti. Artık bundan sonrası için zaman sıkıştırmaları yoktu, daha geniş vakitlerde yerleştirme işi tamamlanabilir idi. Hoca kitapların ve buna göre de dolapların hangi katlarda, hangi odalara yerleştirileceğini planlamış olmalı ki Hoca'nın talimatı üzere biz önce onları taşımaya başladık. Gürgen ağacından yapılmış o tarihî dolaplar öyle ağır idiler ki ya da bize öyle geliyorlardı. Ama çare yok, bunlar da yerleştirilecek idi. Mutlaka en az iki kişi taşıyabilir idi. Yine bu işte heyetteki diğer arkadaşlarımız yardım etseler de işin büyüğü Hayati ile bana kalmış idi. Dolapları katlara ve odalara, yan yana, sırt sırta, yok oraya, yok buraya taşıyorduk. Ama Hoca bazen fikir değiştiriyor, şu dolap buraya olmadı, alt kata, yan odaya, pencerenin önüne gibi yer değiştirmeler de oluyordu. Böylece kaç dolap var idiyse biz onları neredeyse ikişer defa oraya buraya taşımış gibi olmuştuk. Sonra sıra kitapları taşımaya gelmişti. Neyse ki onlar kolilerde ve dolaplara göre daha hafiftiler. Onları da kutulardaki kayıt numaralarına göre katlara ve odalara taşıdık ve akabinde raflara yerleştirdik. Yerleştirme işi tamamlandıktan sonra kayıt defterleri ile raflardaki kitapları yeniden karşılaştırarak sayımını yaptık. Oooh taşındık, yerleştik, çok şükür bitti...

Hoca neredeyse bütün vaktini Enstitüde geçiriyor, bilimsel toplantılar, seminerler tertip ediyordu. Bu arada Enstitünün yapılandırılması için de bir takım çabaları olmuş, bunun için Ankara'da ilgililerle temaslarda bulunmuştu. Bu dönemde Enstitüde verimli ve liyakatli faaliyetler yapıyordu. Mertol Hocanın görev süresi, Kemal Alemdaroğlu yönetiminin bazı uygulamaları sebebiyle göreve devam etmemesi üzerine tamamlanmış oldu. Müdürlüğe yine bölümümüzden bir hocamız getirildi. Oldukça uzun süren bu dönemle ilgili hatırlayabildiğim, tek nüshası Türkiyat Enstitüsü kütüphanesinde bulunan tezlere dokundurtmamak, kitapları kilitli dolaplarda muhafaza edip araştırmacılara kullandırmamak gibi uygulamalardı. Böyle böyle yıllar geçti.

Derken... 2009 yılı, hangi ay veya gün olduğunu hatırlamıyorum. Bir akşam üzeri telefon çaldı, o zamanın rektör yardımcısı, "Mevcut müdür yeniden görevlendirilmeyecek, seni Türkiyat Enstitüsüne müdür olarak düşünüyoruz, yarın kararını bize bildir, olumlu karar vermeni bekliyoruz." dedi ve kapattı. Beklemediğim bir anda böyle bir teklif, Cumhuriyetle yaşıt bir önemli kurumun sorumluluğunu almak benim için hemen karar verilecek bir şey değildi. Akşam, bizim "taşıma heyeti"ndeki arkadaşlarımla istişare ettikten sonra olumlu görüşümü bildirmek üzere rektör yardımcısını aradım ve Enstitü için rektörlük olarak yardımcı olunacaksa bu görevi kabul edebileceğimi bildirdim.

Bu görevi üstlendikten hemen sonra planladığım işlere koyulduk tabii. Önce her müdür değişikliğinde olduğu gibi kitapların defter kayıtlarıyla karşılaştırılıp sayımı yapılmalıydı. Burada söylemeye gerek yok, zar zor sayım işlerini tamamladık, sayım biter bitmez de Kütüphaneyi meslektaşlarımızın istifadesine açtığımızı duyurduk. Akabinde Enstitünün yer döşemeleri çok kirli ve kullanılmaz olmuştu, rektörlüğün katkılarıyla onları yeniledik ve diğer oturma gruplarıyla ilgili yenileştirmeler... Bir yandan da akademik çalışmalar.

Hatırlayabildiklerim, *Doğumunun 990. Yılında Yusuf Has Hacib ve Eseri Kutadgu Bilig Sempozyumu ve kitabı*, Türkiyat Mecmuasının dijital ortama aktarımı ve makalelere erişim imkanı, Türkiyat Enstitüsü Kütüphanesindeki yazmaların kataloğunun basımı... Konferans, panel vb. çalışmalar; bir de en önemlisi, dil, edebiyat, tarih gibi genel anlamda Türkoloji konularını içeren Türkiyat Doktora Programının açılması.... Sınırlı sayıda akademik ve idari personel arkadaşlarımızla el birliğiyle çalıştık elbette. Ekibin içinden Abid Nazar Mahmud arkadaşımızın genç yaşta vefat ettiğini çok geç öğrendim, çok üzüldüm. Rahmetle anıyorum.

2010 Mayıs'ında Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesinin kuruluşunda görev alınca İstanbul Üniversitesinden ayrılmak durumunda kaldım, müdürlüğüm de bir yılını doldurmadan tamamlanmış oldu.

Yazar Bilgileri
Author Details

Musa Duman (Prof. Dr.)

¹ Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul, Türkiye

 0000-0002-7199-1492

 mduman@fsm.edu.tr

